

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ДИНАМІКУ УКРАЇНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З КРАЇНАМИ СВІТУ

***Анотація.** У статті проаналізовано феномен глобалізації, який виходить навіть за чисто економічні рамки, й охоплює практично всі основні сфери суспільної діяльності, включаючи політику, ідеологію, культуру, спосіб життя, а також самі умови існування людства. Розглянуто вплив глобалізаційних процесів на динаміку українського співробітництва з країнами світу. Метою статті є дослідження впливу процесів глобалізації на економічну співпрацю України з країнами світу, а також визначення ролі держави в питаннях міжнародної інтеграції України. Внаслідок об'єктивної дії процесів інтернаціоналізації, транснаціоналізації та глобалізації, а також під впливом науково-технічного прогресу формується якісно нове середовище функціонування національних економік. Це зумовлює необхідність пошуку нових підходів до розробки стратегії інтеграції до світового господарства. Зовнішньоекономічна стратегія повинна бути орієнтованою на те, щоб, враховуючи беззаперечну взаємозалежність національної економіки та міжнародного простору, зуміти органічно увійти до міжнародного поділу праці та максимально використати переваги, які надає інтеграція до світового господарства. Пріоритетність того чи іншого способу взаємодії зі світовим господарством визначає структуру зовнішньоекономічної стратегії держави. З огляду на сучасні тенденції світогосподарського розвитку і досвід розвинутих країн, зовнішньоекономічна стратегія держави повинна орієнтуватись на участь національної економіки у міжнародній виробничо-інвестиційній діяльності, оскільки саме вона сьогодні формує світовий баланс сил і забезпечує країні стратегічні переваги від участі у міжнародному поділі праці. Однією з головних особливостей поведінки держав у контексті глобалізації та головних закономірностей розвитку суспільно-політичних відносин на глобальному рівні в цілому є те, що міжнародні відносини не мають впорядкованого характеру в силу асиметричного розвитку суб'єктів взаємодії та нерівномірного розподілу ресурсів. Україна не може уникнути втягнення у глобалізаційні процеси, тому фінансову і економічну політику держави треба формувати відповідно до факторів розвитку глобалізації, аби знешкодити можливі негативні наслідки та максимізувати вигоди від процесу економічної глобалізації. Вирішення цих проблем повинно вивести Україну на новий рівень економічного розвитку, зміцнити зв'язки з країнами світу та розкрити перспективи до участі в основних світових організаціях та об'єднаннях.*

***Ключові слова:** світове господарство, глобалізаційні процеси, зовнішньоекономічне співробітництво, національна економіка.*

Постановка проблеми. Глобалізація як історичне явище і феномен, а також як об'єктивна закономірність розвитку людства все частіше привертає увагу дослідників у всьому світі. Формується нова галузь науки – глобалістика. До середини 1990-х років вона переважно трактувалась лише як вчення про глобальні природні та суспільні проблеми сучасності. Головним серед них були економічна, енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, міжнародної безпеки.

Поняття глобалізації трактувалось у значенні надання чому-небудь глобальних масштабів або глобального характеру. Кожна глобальна проблема досліджувалась окремо, а їх взаємозв'язок достатньо глибоко не вивчався. І лише у 1990-ті роки, по суті, сформувалась глобалістика як галузь науки [2].

Глобалізація – явище багатогранне. Це комплекс, що охоплює різні сфери світового співтовариства. В основі глобалізації лежать процеси у сфері економіки та фінансів, що є фундаментом глобальних процесів в інших сферах.

Економічна глобалізація є вихідною ланкою процесів глобалізації. Вона є результатом функціонування сучасної міжнародної економіки та розвитку науково-технічного прогресу. В її основі лежать міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація господарського життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спеціалісти, які досліджують процеси глобалізації, виділяють шість основних шкіл. Наявність різних шкіл глобалістики свідчить про те, що, з одного боку, формуються загальні засади теорії глобалістики, визначено такі її основні напрями, як економічна, політична, соціальна, екологічна, а з іншого – не досягнуто розуміння процесів глобалізації, повного усвідомлення позитивних та негативних його рис.

Проблеми, що виникають в процесі глобалізації національної економіки, стають все більш складними та актуальними. Іншого шляху стати учасником світової економічної системи,

ніж інтеграція в світовий простір, не існує. Різні аспекти цієї проблеми розглянуті в роботах таких авторів як О. Білорус, С. Беретта, В. Геєць, А. Кустарев, В. Радаєв, А. Філіпенко та ін. [3, 4, 5, 7, 8, 11]. У їхніх роботах проаналізовано вплив глобалізації на розвиток національних економік, розглянуті актуальні проблеми економічної діяльності, пропонуються підходи до їх вирішення.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження впливу процесів глобалізації на економічну співпрацю України з країнами світу, а також визначення ролі держави в питаннях міжнародної інтеграції України.

Основні результати дослідження. У 80-90-х роках ХХ ст. у світовому господарстві відбулася подія надзвичайного значення – держави з командно-адміністративною системою почали ринкове реформування економіки. Ця обставина дозволила об'єднати посткомуністичні країни в групу держав з перехідними економічними системами, куди включаються 28 держав із населенням, що перевищує 300 млн людей. Характерна особливість країн, що переходять до сучасної ринкової економіки, яку вони успадкували від командно-адміністративної системи, полягає у деформованому розвитку їх промисловості, диспропорції у співвідношенні виробництва засобів виробництва й товарів широкого вжитку. Це призвело не тільки до неузгодженості окремих секторів економіки, але й до фактичної стагнації таких галузей, як сільське господарство, значного відставання науково-технічного розвитку від рівня передових країн світу.

Як свідчать дані (табл. 1), зазначена група країн, маючи населення у 2,4 рази менше, ніж у розвинених країнах світу, виробляє ВВП менше у 8,8 рази. А частка перехідних країн у світовому експорті товарів та послуг менша у 15,6 рази, що свідчить про незначний ступінь інтегрованості у світове господарство.

Слід зауважити, що перехідні країни не є однорідними. Серед них вирізняються три групи держав із різними можливостями участі у глобальних процесах. У першу групу входять Латвія, Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина, Чехія, де склалися сприятливі умови для швидкого завершення перехідного етапу. Незважаючи на суперечності та труднощі перехідного періоду, у цих країнах з 1994 р. почалось економічне зростання. В Естонії, Литві падіння економіки припинилося у 1995 р. Саме ці держави стали першими претендентами на вступ до в який відбувся у травні 2004 р. У цих країнах зберігаються високі темпи економічного зростання, динаміка прямих іноземних інвестицій, зростання частки наукомісткого сучасного обладнання для розвитку: інноваційних процесів.

Таблиця 1

Частка країн у світовому ВВП, загальному експорті та населенні у 2013 р.

Групи країн	Кількість країн	ВВП,%	Експорт товарів та послуг,%	Населення,%
Високорозвинені країни	92	55,7	74,8	15,4
Країни, що розвиваються	125	38	20,3	78,2
Транзитивні країни	28	3,3	4,8	6,4

Друга група країн із перехідною економікою представлена балканськими державами, які не мали розвинутої промисловості. Крім то воєнні події, що відбувалися на їх території, не могли не позначити на стані економіки й створенні передумов до включення у процес глобалізації [7]. Проте балканські країни в умовах командно-адміністративні системи у значних масштабах зберегли приватний сектор. Ці обставини значно прискорили процес ринкових перетворень і час виходу з економічної кризи, а також обумовили гальмування входження цих країн у єдиний європейський простір.

До третьої групи перехідних країн увійшли республіки колишнього СРСР за винятком країн Прибалтики. Оскільки режиму, який би відповідав сучасним критеріям ринкової демократії, не знала і дореволюційна Росія, то завдання розбудови ринкової економіки в цьому регіоні виявилось виключно важким.

На відміну від розвинених економік світу, в перехідних суспільствах механізми ефективного державного впливу на економічні процеси перебувають у стані формування. Найго-

ловнішою проблемою є відсутність усталеної системи консолідації інтересів, яка в розвинених країнах існує у вигляді «симбіозу» промислового, торговельного та фінансового капіталів, розвиненої системи ринків, кредиту фінансових, бюджетно-податкових та інших відносин, розвиненої нормативно-правової бази. Між тим, здійснення активних заходів трансформаційної політики є об'єктивною вимогою сучасного етапу перехідних процесів.

Зазначені проблеми є актуальними і для України, яка належить до третьої групи пост-соціалістичних країн. Особливості історичного розвитку України, структура економіки обумовили довготривалу кризу у ході ринкової реформації. Скорочення виробництва позначилось на рівні добробуту населення. Відбулось значне скорочення рівня споживання та нерівномірність розподілу доходів.

Заданими національної статистики, Україна за рівнем ВВП на душу населення відстає від Болгарії й Білорусі у 1,7 разу, від Румунії й Росії – 2,2-2,3 разу, Польщі й Словенії – в 4,6 рази, від Австрії, Франції, Німеччини – в 30 разів, Швейцарії – в 43 рази [10]. ВВП на душу населення за 2013 рік, то Норвегія знаходиться на 3 місці (101 271 дол. США), поступаючись за цим показником лише Люксембургу (110 573 дол., США) та Катару (104 655 дол., США). Швейцарія за цим показником посідає 4 місце – 80 276 дол., США. Найближчою до четвірки лідерів з країн ЄС є Данія – 57 999 дол., США. Для порівняння ВВП України на душу населення за 2013 рік становить лише скромні 3 862 дол., США, і знаходиться на 111 місці.

Такий досить тяжкий стан економіки є результатом дії цілої низки факторів, найголовніші з них такі: майже повна зношеність обладнання в усіх галузях економіки, нераціональна сировинна й напівфабрикатна структура промисловості країни, тяжкі наслідки Чорнобильської катастрофи, психологічна неготовність певних груп населення до умов життя в іншій економічній системі. Але найголовніший чинник – це якість здійснення трансформаційних перетворень у країні.

За розвитком зовнішньоекономічних зв'язків Україна поступається навіть країнам другої групи. Згідно з доповіддю «Україна ЄС: на шляху чотирьох свобод», підготовленою консультативною компанією АНТ Consulting Group, інтеграційний потенціал України обмежується певними факторами. Перешкодою для членства в ЄС є різні рівні економічного розвитку України та європейських країн. Рівень життя українців становить 15% від середнього показника по ЄС. Крім того, мізерною є частка України в зовнішній торгівлі – усього 0,4% [9].

З більшістю країн торговельні відносини є незначними. Прямих іноземних інвестицій на душу населення припадає лише два відсотки від середнього рівня по ЄС. Однак Україна вже зараз має економічні передумови для активізації міжнародних економічних зв'язків. Держава займає велику територію на південному сході Європи, має вихід до Азовського та Чорного морів, розташована на перетині торговельних шляхів: із півночі Європи на південь на азійський й африканський континенти, в арабський світ, а також із заходу з країн Європейського співтовариства на схід у країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Таким чином, із геополітичної точки зору економічний, технологічний та науковий потенціал України можна порівняти з Росією, Німеччиною, Францією й Великою Британією. Усе це дозволяє нашій державі активно брати участь у міжнародному поділі праці, розвивати світові господарські зв'язки. На сьогодні Україна є членом понад 40 міжнародних організацій, зокрема ООН, Рада Європи, ВТО та ін. Стратегічними напрямками інтеграції є вступ до ЄС, формування більш тісних взаємовідносин з НАТО.

Основна увага на шляху євроінтеграції України має бути відведена розробці та реалізації стратегії забезпечення конкурентоспроможності національної економіки на ринку ЄС з відповідними умовами та етапами підготовки внутрішнього економічного середовища до європейських вимог, а саме: досягнення європейського рівня продуктивності праці, прибутковості виробництва, заробітної плати тощо.

Розуміючи важливість цієї проблеми, Уряд України прийняв Програму діяльності Кабінету Міністрів «Єдність, конкурентоспроможність, нова якість життя (Конкурентна Україна)», в якій зазначено, що «вирішення нагальних проблем економічного, соціального та гуманітарного характеру, забезпечення дотримання принципів демократії, прав і свобод громадян, підвищення добробуту населення і міжнародного авторитету України, побудова сильної конкурентоспроможної європейської країни є основними засадами державної політики Уря-

ду України на найближчу перспективу». Як підкреслено в документі, «конкурентна економіка – це економіка, яка спроможна виробляти товари та послуги, що є конкурентними на європейському та світових ринках, з використанням конкурентних переваг, наявних мотиваційних механізмів до розвитку та конкурентної робочої сили» [1].

Для успішної інтеграції України у європейський економічний простір варто наближати основні критерії власного розвитку до стандартів ЄС. Основою стратегії економічного та соціального розвитку на середньострокову перспективу має стати створення реальних передумов вирішення основного геополітичного завдання України – інтеграції до ЄС, що передбачає, в першу чергу, інституційні перетворення та реформи в соціально-економічній сфері.

Метою створення поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС є формування спільного економічного простору України та Євросоюзу. Перевагою євроінтеграції в економічній сфері є поступове досягнення європейських стандартів життя, забезпечення макроекономічної стабільності економіки, створення належних умов для вільного пересування товарів, послуг, капіталу та робочої сили в рамках спільного ринку ЄС [12].

Крім того, інтеграція країни до економічного простору Європейського Союзу є важливим чинником, що повинен спонукати до підвищення конкурентоспроможності як окремих галузей, так і економіки країни в цілому.

Невід'ємною частиною поглибленої ЗВТ буде приведення українського законодавства та практики у відповідність до законодавства та норм ЄС, а наповнення майбутньої ЗВТ буде спрямовуватися на досягнення максимально глибокої економічної інтеграції в усіх сферах (торгівля товарами та послугами, режими прямих іноземних інвестицій, державні закупівлі, тощо).

Наразі триває узгодження положень Угоди про створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. У зв'язку з цим ґрунтовний прогноз можливо буде зробити лише після досягнення остаточної згоди.

Водночас, на сьогодні, з метою оцінки наслідків створення ЗВТ, на замовлення Мінекономіки науково-дослідними організаціями проведені такі дослідження:

1. «Перспективи поглибленої вільної торгівлі між Європейським Союзом та Україною» Центру європейських політичних досліджень, Інституту світової економіки і Міжнародного центру перспективних досліджень (модель CEPS);

2. «Аналіз перспектив торговельних відносин між Україною та ЄС у контексті переговорів щодо розширеної угоди» ECORYS та Центру соціально-економічних досліджень (модель CASE);

3. «Дослідження економічних передумов та оцінка можливих наслідків створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС» Інституту економічних досліджень на політичних консультацій (модель ІЕД).

Всі зазначені науково-дослідні роботи для оцінки впливу лібералізації торгівлі з ЄС на економіку України використовували три різні моделі. Ці моделі різнилися за способом побудови, базовим роком, набором сценаріїв і системою припущень [1].

Модель CEPS містить три сценарії:

1. Вступ до ЄС десяти східноєвропейських країн (нових членів ЄС) і входження до митного союзу та єдиного ринку південно-європейських країн і Туреччини.

2. Створення ЗВТ України з ЄС (разом з південно-європейськими країнами і Туреччиною).

3. Поглиблена інтеграція України з ЄС (угоди щодо гармонізації з країнами ЄС).

Для кожного зі сценаріїв розглянуто два варіанти наслідків: короткострокові (низька еластичність змін у виробництві та країнах-партнерах у зовнішній торгівлі) і довгострокові (висока еластичність).

У моделі CASE також передбачено три сценарії:

1. Вступ України до СОТ (базовий).

2. Обмежена угода про вільну торгівлю України з ЄС.

3. Розширена угода про вільну торгівлю України з ЄС.

Результати моделювання містять коротко- та довгострокові наслідки і розширеного, і обмеженого формату угоди про вільну торгівлю України з ЄС.

У рамках моделі ІЕД розглянуто п'ять сценаріїв:

1. Вступ України до СОТ (базовий).
2. Скасування всіх ввізних мит між Україною та ЄС–25.
3. Зниження рівня нетарифних обмежень у торгівлі товарами між Україною та ЄС–25.
4. Зниження рівня торговельних обмежень для окремих секторів послуг (медичні послуги, послуги зв'язку, послуги фінансового посередництва, транспортні послуги, послуги юридичними особам).
5. Сукупний вплив перелічених факторів.

У рамках усіх моделей здійснюється оцінка впливу різних ступенів лібералізації торгівлі з ЄС на зміну добробуту українців. Такі оцінки зроблено на коротко- та довгострокову перспективу. У цьому порівняльному аналізі беруться до уваги довгострокові прогнози, оскільки вони відображають реальні наслідки того чи іншого режиму торгівлі для економіки України після подолання перехідного періоду. У більшості досліджень добробут визначається як агрегована сума прибутків і втрат усіх економічних агентів. Причиною суттєвих відмінностей в оцінках впливів на зміну добробуту одного і того самого явища можуть бути різні базові роки, використані у моделях: 2004 – для ІЕД та CASE і 2001 – для CEPS, та різні припущення, покладені в основу того чи іншого сценарію.

Загалом, незважаючи на велику різницю в оцінці масштабів впливу лібералізації торгівлі з ЄС, всі моделі позитивно оцінюють її наслідки для добробуту українців. Максимальний приріст добробуту досягається за умов найбільш глибокої інтеграції з вільним ринком ЄС. Ключовим складником торговельної політики України, що здатна суттєво поліпшити добробут, виявилось скорочення нетарифних бар'єрів, оскільки ставки ввізного мита є низькими і скасування їх не матиме вагомого ефекту для української економіки загалом.

Якщо всі три моделі однозначно оцінюють вплив лібералізації торгівлі з ЄС на економіку України як позитивний, то для окремих її секторів такі оцінки суттєво різняться. Причиною цього можуть бути відмінності у системі припущень щодо обсягів зміни тарифних і нетарифних бар'єрів та експорту й імпорту, а також різні базові роки, використані в моделях.

Аналіз впливу та оцінки наслідків створення ЗВТ для основних галузей економіки України за кожною з розглянутих моделей виявили наступне (табл. 2).

Таблиця 2

Вплив створення зони вільної торгівлі на обсяги випуску основних галузей економіки України

Галузь	ІЕД		CEPS		CASE	
	ЗВТ	ЗВТ+	ЗВТ	ЗВТ+	ЗВТ	ЗВТ+
Сільське господарство	1,3%	2,2%	-8,6%	-22,6%	-1,4%	-0,5%
Добувна промисловість	10,1%	10,6%	-7,3%	-47,6%	-2,2%	-3,6%
Харчова промисловість	-13,2%	-15,7%	34%	55,2%	-4,6%	8,1%
Металургія	10,3%	10,6%	54,1%	93,1%	4,1%	8,2%
Текстильна промисловість	55,4%	56%	22,4%	34,2%	27,3%	50,4%
Машинобудування	-13,1%	-14,8%	13,9	29%	13,3%	20,2%

Існують цілком різні оцінки того, яким буде вплив лібералізації торгівлі з ЄС на основні галузі економіки України. Найбільш однозначними й оптимістичними є оцінки впливу створення зони вільної торгівлі на металургію та текстильну промисловість. Усі три моделі прогнозують суттєве зростання випуску в цих галузях. Досить песимістично виглядають перспективи сільського господарства та добувної промисловості, де тільки одна модель вбачає можливості для незначного зростання випуску, тимчасом як дві інші очікують на його зниження, причому в одному з випадків – досить суттєве [1].

Загалом усі три моделі є досить оптимістичними в своїх оцінках перспектив основних галузей економіки України після створення зони вільної торгівлі з ЄС. Кожна з них прогнозує зменшення випуску лише для двох із семи галузей, тимчасом як для інших – зростання, інколи майже в півтора – два рази.

Основною причиною відмінностей в оцінках наслідків вільної торгівлі з ЄС для української економіки загалом та основних її галузей зокрема є різні сценарії інтеграції України до єдиного ринку ЄС і різні припущення щодо конфігурації торговельної політики. Це дає

підстави стверджувати, що лібералізація торгівлі з ЄС безумовно матиме позитивний вплив на економіку України та зростання її добробуту.

Водночас, необхідно відмітити, що зважаючи на те, що запровадження режиму вільної торгівлі відбуватиметься в рамках всеохоплюючої та поглибленої зони вільної торгівлі у форматі «ЗВТ+» з акцентом на регуляторному співробітництві, в Україні необхідним є проведення реформ, спрямованих на підготовку внутрішнього ринку до роботи в умовах підвищеної конкуренції.

З цією метою Урядом України здійснюються кроки для гармонізації національного законодавства та проведення необхідних інституційних змін, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності економіки України у рамках спільного економічного простору з Євросоюзом [13].

Таким чином, вже на сьогодні створюються умови для адаптації національних суб'єктів господарювання до роботи в нових умовах та за новими правилами, що відповідають найкращим практикам Євросоюзу.

Висновки. Глобалізаційні процеси мають свої позитивні та негативні наслідки, які віддзеркалюються по різному на країнах світу в залежності від стану їх економічного розвитку. Тому необхідним є створення стратегій розвитку національних економік, що відповідали б умовам глобалізації. Загальними напрямками таких стратегій повинні стати політика протекціонізму та підтримки національного виробника, ефективна міжнародна політика, державний вплив на розподіл ресурсів та прибутку між галузями виробництва, підтримка соціальних галузей, контроль за діяльністю ТНК, ефективна антимонопольна політика.

Можна виділити основні напрями стратегії розвитку України. Необхідним є зміцнення ресурсного потенціалу регіонів та підвищення їхньої конкурентоспроможності, забезпечення всебічного розвитку людського потенціалу та реалізація інноваційної політики в регіонах. Головними пріоритетами розвитку виробничо-економічного потенціалу мають бути розбудова виробничої, транспортної й ринкової інфраструктур, сприяння розвитку підприємництва.

Стратегічним напрямом є удосконалення механізмів управління регіональним розвитком. Необхідно створити дієву систему інституцій, які б мали можливість працювати на забезпечення сталого розвитку окремих територій, узгоджувати свою діяльність з іншими організаційними структурами. Існуючі в Україні агентства регіонального розвитку – це потенційна база вдосконалення інфраструктури регіонального розвитку. Регіональні агентства розвитку мають на меті вирішення завдань поліпшення умов використання передових інноваційних технологій, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, розширення залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для регіонального розвитку, вдосконалення підготовки та перепідготовки відповідних фахівців з проблем регіонального розвитку.

Темпи розвитку транскордонного співробітництва сьогодні та активного залучення до нього центрально- і східноєвропейських держав, свідчать про відставання України в цій сфері. Це вимагає здійснення цілісної загальнодержавної політики, яка має бути підкріплена відповідною правовою базою, а також зусиллями всіх зацікавлених сторін як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях.

Стратегічним завданням реформування транскордонного співробітництва має стати ефективне використання природно-ресурсного, демографічного, виробничого і науково-технічного потенціалів регіонів з метою вирішення питань комплексного розвитку територій.

Необхідним є реформування адміністративно територіального устрою, приведення її у відповідність до Конституції України та критеріїв ЄС, що з урахуванням національного та кращого міжнародного досвіду дозволить оптимізувати систему адміністративно-територіального устрою України, сприятиме укрупненню адміністративно-територіальних одиниць, підвищенню на цій основі рівня соціально-економічного розвитку країни, ефективності управління територіями, зниженню витрат на утримання державних органів та органів місцевого самоврядування, а також поліпшенню якості надання послуг населенню на рівні загальнодержавних соціальних стандартів, незалежно від місця проживання. Підводячи підсумок можна сказати, що в Україні як країні з перехідною економікою держава виконує роль регулювальника, сприяє усуненню або пом'якшенню негативних ефектів в умовах процесу

глобалізації. Методами державного регулювання необхідно впливати на діяльність ТНК, імпорт, створити сприятливі умови для інвестування.

Необхідним для України на даному етапі є: захист внутрішнього ринку, шляхом податкової політики; підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробника, шляхом стимуляції розвитку науково-технологічного і виробничого національних секторів; поліпшення інвестиційного клімату; контроль над трудовою міграцією, шляхом збільшення привабливості праці на вітчизняному ринку; активна співпраця зі світовими організаціями.

Література

1. Угода про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – 12.07.2014. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>.
2. Аксёнова Л. А. Глобализация мирового хозяйства: предпосылки, причины, инструменты, последствия / Л. А. Аксёнова // География экономики. – 2005. – №6. – С. 24-33.
3. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму / Білорус О. Г. – К. : КНЕУ, 2003. – 360 с.
4. Беретта С. Экономическая глобализация / С. Беретта [Электронный ресурс]. – 03.08.2013. – Режим доступа: http://www.agnuz.info/reading_room/beretta/content.htm.
5. Геєць В. Сенс у тому, щоб капітал, розвиваючись, виконував свою соціальну функцію / Геєць В. // Дзеркало тижня. – 2006. – № 11(590). – 25 березня. – С. 149-157.
6. Єрохін С. А. Фінансово-економічні механізми глобалізації / С. А. Єрохін // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №9. – С. 151-158.
7. Кустарев А. Государственный суверенитет в условиях глобализации / А. Кустарев [Электронный ресурс]. – 15.08.2014. – Режим доступа : <http://www.polit.ru/research/2006/10/30/kustarev.html>.
8. Радаев В. В. Институциональная динамика рынков и легализация бизнеса // Истоки: Экономика в контексте истории и культуры / Под ред. Я. И. Кузьминова. – М. : ГУ ВШЭ, 2004. – 584 с.
9. Сушко О. Нові глобальні реалії та ситуація у пострадянському просторі / О. Сушко // Політична думка. – 2001. – №4. – С. 84-93.
10. Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС [Електронний ресурс]. – 12.07.2014. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ukraine-eu-trade>.
11. Філіпенко А. Бігравітаційний варіант міжнародної економічної інтеграції України : Економічний часопис XXI / Філіпенко А. – 2006. – № 5-6. – С. 3-9.
12. Шнірков О. І. Передумови та наслідки створення поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС / О. І. Шнірков [Електронний ресурс]. – 15.08.2014. – Режим доступу : <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/issue/view/107>.
13. Ющенко В. Україна перейшла рубікон в інтеграції до глобальних світових процесів / В. Ющенко // Вища школа. – 2008. – №2. – С. 3-13.

References

1. Uhoda pro asociaciyu aociaciyo mizh Ukrainoyu ta YeS [Electronic resource]. – 12.07.2014. – Rezhym dostupu: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>.
2. Globalizaciya mirovogo hozyaistva: predposulki, prichiny, instrumenty, posledstviya / L.A. Aksyonova. – Geografiya ekonomiki. – 2005. – №6. – P. 24-33.
3. Ekonomichna sistema globalizmu / O.G. Bilorus. – K. : KNEU, 2003. – 360 s.
4. Beretta S. Ekonomicheskaya globalizaciya / S. Beretta [Electronic resource]. – 11.09.2014. – Rezhym dostupu: http://www.agnuz.info/reading_room/beretta/content.htm.
5. Sens u tomu, shchob kapital, rozvivayuchis, vykonuvav svoyu socialnu funkciyu / Geits. – Dzerkalo tyzhnya. – 2006. – № 11(590). – 25 bereznya. – P. 149-157.
6. Finansovo-ekonomichny mehanizmy globalizacii / S.A. Yeohin. – Actualni problemy ekonomiki. – 2006. – №9. – P. 151-158.
7. Kustarev A. Gosudarstvennyi suverenitet v ysloviyah globalizacii / A. Kustarev [Electronic resource]. – 12.09.2014. – Rezhym dostupu: <http://www.polit.ru/research/2006/10/30/kustarev.html>.
8. Institucionalnaya dinamika rynkov i legalizaciya biznesa / V.V. Radaev // Istoki: Ekonomika v kontekste istorii i kultury / Pod red. Ya.I. Kuzminova. – M. : GU VSHE, 2004. – 584 s.
9. Novi globalni realii ta situaciya u postradyanskomu prostori / O. Sushko // Politychna dumka. – 2001. – №4. – P. 84-93.
10. Torgovelnno-ekonomichne spivrobitnyctvo Ukrainoy ta YeS [Electronic resource]. – 12.07.2014. – Rezhym dostupu: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ukraine-eu-trade>
11. Bigravitaciyniy variant mishchnarodnoi ekonomichnoi integracii Ukrainy / A. Filipenko. – Ekonomichnyi chasopis XXI. – 2006. – № 5-6. – P. 3-9.
12. Shnirkov O. I. Peredumovy ta naslidki stvorenniya pohlyblenoyi zony vilnoyi torhivli mizh Ukrainoyu ta YeS / O. I. Shnirkov [Electronic resource]. – 15.08.2014. – Rezhym dostupu: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/issue/view/107>
13. Ukraina pereyshla rubikon v integracii do globalnyh svitovyh procesiv / V. Yushchenko // Vyshcha shkola. – 2008. – №2. – P. 3-13.

Панкратова Е. Н.

ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА ДИНАМИКУ УКРАИНСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА СО СТРАНАМИ МИРА

Аннотация. В статье рассмотрен феномен глобализации, который выходит за чисто экономические рамки и охватывает практически все основные сферы общественной деятельности, включая политику, идеологию, культуру, образ жизни, а также сами условия существования человечества. Проанализировано влияние глобализационных процессов на динамику украинского сотрудничества со странами мира. Целью статьи является исследование влияния процессов глобализации на экономическое сотрудничество Украины с разными странами, а также определение роли государства в вопросах международной интеграции Украины. Вследствие объективного действия процессов интернационализации, транснационализации и глобализации, а также под влиянием научно-технического прогресса формируется качественно новая среда функционирования национальных экономик. Это вызывает необходимость поиска новых подходов к разработке стратегии интеграции в мировое хозяйство. Поэтому изменение концепции самой внешнеэкономической стратегии должно быть ориентировано на то, чтобы, учитывая взаимозависимость национальной экономики и международного экономического пространства, суметь органично войти в международное разделение труда и максимально использовать преимущества, которые предоставляет интеграция в мировое хозяйство. Приоритетность того или иного способа взаимодействия с мировым хозяйством определяет структуру внешнеэкономической стратегии государства. Внешнеэкономическая стратегия государства должна ориентироваться на участие национальной экономики в международной производственно-инвестиционной деятельности, поскольку именно она сегодня формирует мировой баланс сил и обеспечивает стране стратегические преимущества от участия в международном разделении труда. Одной из главных особенностей поведения государств в контексте глобализации и главных закономерностей развития общественно-политических отношений на глобальном уровне в целом является то, что международные отношения не носят упорядоченный характер в силу асимметричного развития субъектов взаимодействия и неравномерного распределения ресурсов. Украина не может избежать вовлечения в глобализационные процессы, поэтому финансовую и экономическую политику государства нужно формировать в соответствии с факторами развития глобализации, чтобы обезопасить возможные негативные последствия и максимизировать выгоды от процесса экономической глобализации. Решение этих проблем должно вывести Украину на новый уровень экономического развития, укрепить связи со странами мира и раскрыть перспективы к участию в основных мировых организациях и объединениях.

Ключевые слова: мировое хозяйство, глобализационные процессы, внешнеэкономическое сотрудничество, национальная экономика.

Pankratova Elena

THE INFLUENCE OF GLOBALIZATION PROCESSES ON THE DYNAMICS OF UKRAINIAN COOPERATION WITH DIFFERENT COUNTRIES OF THE WORLD

Annotation. The article analyzes the phenomenon of globalization that goes even beyond the frames of economic, and covers almost all major areas of social activities, including politics, ideology, culture, lifestyle, and the very conditions of human existence. Overwied the influence of globalization on the dynamics of Ukrainian cooperation with different countries of the world. The article aims to study the impact of globalization on economic cooperation between Ukraine and different countries of the world, as well as defining the role of the state in matters of international integration of Ukraine. Because the objective validity of internationalization, globalization and transnationalization, and under the influence of science and technology progress the qualitatively of new environment functioning national economies is formed. This necessitates new approaches to the development strategy of integration into the global economy. Then change the concept of the foreign economic strategy should be focused on the fact that, given the undeniable interdependence of national economies and international economic space, to be able to seamlessly enter the international division of labour to maximize the benefits of integration into the world economy. The priority of a way of interacting with the world economy determines the structure of foreign economic strategy of the state. Given the current trend of economic development and the experience of developed countries, foreign state strategy should focus on the part of the national economy in the international industrial and investment activity, because it now forms the global balance of power and provides strategic country benefits from participation in the international division of labour. One of the main features of the behaviour of states in the context of globalization and the main patterns of socio-political relations at the global level as a whole is that international relations are not ordered because of the asymmetric nature of business interaction and unequal distribution of resources. Ukraine can not escape involvement in globalization, as the financial and economic policy should be formed according to factors of globalization to neutralize the possible negative effects and maximize the benefits of the process of economic globalization. Solving these problems should bring Ukraine to a new level of economic development, strengthen ties with the countries of the world and uncover prospects to participate in major international organizations and associations.

Keywords: the world economy, globalization processes, foreign economic cooperation, the national economy.

Надійшла до редколегії 25.02.2015